

han giver det Udseende af. Jeg har i hvert Fald følt mig meget stærkt skuffet.

Jeg mener altsaa, at det Maal, som ligger for os nu, er at behandle disse Lovforslag og ikke at formøble, kan man sige, Foreningen mellem den sønderjydske Kirke og den kongerigske Kirke ved at opkaste et Principspørgsmaal, med Hensyn til hvilket vi ved, at Forhandlingen vil blive uendelig. Dette er mit Svar til det ærede Medlem med Hensyn til de Spørgsmaal, han fremhævede.

Dernæst vil jeg som Historiker benægte Rigtigheden af og nedlægge Protest imod den Fremstilling af den danske Kirkes Historie, som det ærede Medlem gav. Navnlig vil jeg benægte, at han har Ret i sit Syn paa Forholdene ved Valgmenighedslovens Gennemførelse i 1868. Det ærede Medlem saa saaledes paa det, at Biskopperne var decideret derimod. Det er en fuldstændig fejl Opfattelse af Forholdet. Biskopperne var den Gang imod, at man gennemførte Valgmenighedsloven, inden et kirkeligt Udvalg var hørt om denne Sag; de stod akkurat paa samme Standpunkt, som jeg staar paa den Dag i Dag; at man skal ikke ved politiske Midler gribe ind i Kirkens indre Forhold, før Kirken er blevet hørt. De udvidede Landemoder, som var blevet hørt, stillede sig ligesaa; de forlangte — det forlangtes i hvert Fald fra nogle Sider — først et kirkeligt Udvalg. Den Biskop, P. C. Kierkegaard, som omsider gennemførte Valgmenighedsloven, havde ogsaa selv erklæret, at de kirkelige Spørgsmaal maatte løses under eet og navnlig hele Spørgsmaalet om Kirkens Forfatning. Det, der vakte den store Uvillie mod Biskop P. C. Kierkegaard, var netop, at han trods sine Ord om, at hele det Kompleks af kirkelige Spørgsmaal, som den Gang var paa Tale, deriblandt Forfatningsspørgsmaalet, Spørgsmaalet om Menighedsraad, om Indflydelse paa Præstevalg o. s. v. —, at alt dette maatte behandles under eet, gik hen og lod sig lokke til at blive Medlem af et Ministerium, som var fast besluttet paa, trods den kirkelige Opinion, at føre Valgmenighedssagen igennem for sig og oven i Købet, som det er blevet sagt — og vistnok med fuldstændig Ret — ved en Studepranghandel mellem de politiske Partier; det købte, kan man sige, denne Lov mod andre, politiske Indrømmelser. Loven blev gennemført ved en „Alliance mellem de store og de smaa Bønder“. Saaledes var Forholdet.

For at belyse, hvordan den syvende

Biskop, P. C. Kierkegaard, saa paa de Spørgsmaal, det ærede Medlem har draget frem, vil jeg endnu minde om, hvad han sagde, den Gang han selv sad i den Kirkekommission, som kom bagefter, og som kom til at behandle disse mange forskellige Spørgsmaal, den Kirkekommission, som sad fra 1868 til 1870. Der udtaler Biskop Kierkegaard meget bestemt, at det var nødvendigt for Kirken, at den fik sin Røst og Mæle. Folkekirken, siger han, er og maa være et Trossamfund; den kan ikke opgve det, gør den det, opgiver den sig selv. Derfor maatte man holde fast ved, at den danske Folkekirke var symbolbundet, og at den med Hensyn til alle indre Spørgsmaal skulde have absolut Veto — altsaa netop det samme, som vi, saaledes som ogsaa det ærede Medlem mindede om, udtalte i det Udvalg, som var nedsat i 1916, og bestemt holdt paa. Jeg kan ganske simpelt sige til det ærede Medlem, at denne Tanke, den er ikke *min*, men det er P. C. Kierkegaards Tanke, som jeg altid har betragtet som fuldstændig korrekt.

Den Gang der var Spørgsmaal om Menighedsraads Oprettelse, da stillede det sig ogsaa paa en anden Maade, end det ærede Medlem mente. Med Hensyn til Kirkeforfatningen, Kirkeraadet, eller hvad det nu var, der skulde styre, kunde man tænke sig forskellige Former, men hele Kirkekommissionen var enig om, at en saadan Forfatning skulde fremmes. Men derimod var man ikke enig om, hvorvidt man skulde have obligatoriske Menighedsraad. Det ærede Medlem nævnte meget rigtigt, at der i 50—60'erne var en bestemt Uvillie fra Grundtvigs Side og senere fra Indremissions Side mod Menighedsraad; man kunde højst tænke sig dem som frivillige, men selv det vilde man nødig have. Men hvorfor? Fordi man var bange for, som man sagde den Gang, at den vantro Del af Befolkningen skulde faa Taget og Styrelsen i Kirkens Forhold. Fordi man ikke fra deres Side, som førte Spørgsmaalet frem, kunde enes om Betingelserne for Valgret.

Der fremstod altsaa det vigtige Spørgsmaal, som ogsaa nu kommer til at spille en Rolle ved dette Kompleks af Love, om den Opfattelse, at alle bør have Valgret og Indflydelse, er forenelig med den Tankegang, at vi skal give Kirken aandelig Frihed. Thi kun naar det virkelig kristelige Liv fuldt ud kan udvikle sig, kan vi føre Kirken til det, som staar for det ærede Medlem som Maalet, nemlig Frikirken.